Vefatının 25. Yılında Faruk Kadri Timurtaş

Mehlika Karagözoğlu (Sanatalemi.net-Özel)

"Türkçe benim hayatımdır. Bütün ömrümü ona bağlamışım. Dilimizi öğrenmek ve öğretmek hayatımın başlıca gayesini teşkil etmiştir. Üniversite öğretim üyesi ve yazar olarak üzerinde en çok durduğum konu dil olmuştur…"

Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş… Türk Dili'ne adanmış ve hiç boş geçmemiş elli yedi yıllık kısa bir ömür… Tarihî Türkiye Türkçesi için unutulmayacak çalışmalar hazırlamış önemli bir isim… Nesillere Osmanlıca öğreten mütevazı insan… *"Büyük istikballer büyük geçmişlere dayanır."* diyen ve *"Ne hârâbiyim ne harabatîyim / Kökü mâzide olan âtiyim."* mısralarını hatırlatan gür seslerden biri… Üniversite birinci sınıfta tanıştım kendisiyle. Osmanlı Türkçesi'nin bilmediğim seslerini onun özenle seçtiği örneklerden öğrendim. Ben henüz doğmamışken vefat etmiş olsa da benim hocamdı. O, hocamın da hocasıydı. Sadece Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerine değil, çeşitli üniversitelerde Tarih, Sanat Tarihi, İlahiyat, Arşivcilik, Kütüphanecilik gibi birçok bölüm öğrencisine de temel bir kaynak olan profesörlük tezi, O'nu nesillere bir rehber yaptı. Bugün, üniversitelerimizde Osmanlıca dersi veren bütün hocalarımız, öğrenciliklerinde O'nun kitabından faydalandılar, pek çoğu O'nun dersinde bulundular. Bugün yazılmış olan bütün Osmanlıca gramer kitapları Faruk Kadri Timurtaş'ın kitabı göz önünde bulundurularak yazıldı. Ve bu alanda ne kadar eser verilirse verilsin, onun "Osmanlı Türkçesi'ne Giriş", "Osmanlı Türkçesi Metinleri" ve "Osmanlıca Grameri" kitapları her zaman önem ve değerini koruyacak. Farsça, Arapça ve günümüz Türkçesi'nin gramerlerini göz önünde bulundurarak hazırladığı önemli eseriyle O, her zaman nesillerin hocası olarak kalacak.
…
Bunları, 31 Mayıs 2007 tarihinde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi tarafından düzenlenen 'Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş'ı Anma Toplantısı'nda düşündüm. Kendilerine emeği geçenleri anmayı hiçbir zaman ihmal etmeyen İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Prof. Dr. Timurtaş'ı da unutmamıştı. Eserleriyle tanıdığımız Faruk Kadri Hoca'nın bir bilim adamı, bir hoca, bir Türkçe gönüllüsü, bir fikir insanı, bir deneme yazarı ve bir şair olarak çeşitli yönlerini öğrenmemize vesile olan bu özel toplantıyı ne yazık ki zamanında duyuramadık sizlere. Bununla beraber, toplantıda konuşulanları aktarmamayı da bir eksiklik olarak görüyoruz.

Faruk Kadri Timurtaş'ı ağırbaşlı, sakin ve sevecen mizacı; fedakâr hocalığı; nitelikli bilimsel verimleri yanında entelektüel çabaları; deneme ve şiirlerinden oluşan edebî çalışmaları ile de tanımanızı istiyoruz.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kurul Odası'nda gerçekleştirilen Faruk Kadri Timurtaş'ı Anma Toplantısı, iki oturumdan oluşuyordu. Birinci oturumun, başkanı Prof. Dr. Şeyma Güngör; konuşmacıları Prof. Dr. Mustafa Özkan, Prof. Dr. Kemal Yavuz, Doç. Dr. Mehdi Ergüzel, Prof. Dr. Mustafa Demirel, Yard. Doç. Dr. Ata Çatıkkaş, Dr. Yaşar Akdoğan, Dr. Şahmeran Baltacıoğlu, Müslüm Ülgen'di. Prof. Dr. Osman Fikri Sertkaya başkanlığındaki ikinci oturumda ise Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Şükrü Haluk Akalın, Prof. Dr. Kâzım Yetiş, Prof. Dr. Abdullah Uçman, Prof. Dr. Muhammet Yelten, Prof. Dr. Mehmet Fatih Andı ve Prof. Dr. Kemal Eraslan konuştular.

Günün ilk konuşmacısı Prof. Dr. Mustafa Özkan, "Hayatı ve Eserleri Işığında Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş" adlı konuşmasını, Faruk Hoca'yı çok yakından tanımış ve ölümüne dek yanından ayrılmamış bir öğrencisi olarak anılarla bezemişti. Slâyt gösterisi halinde akan fotoğrafları anlatarak konuşmasını sürdüren Mustafa Özkan, Faruk Kadri Timurtaş'ın hayatı ve eserlerini her yönüyle anlattı. Timurtaş'ın Mehmet Âkif Ersoy'a özel bir önem verdiğini belirten Özkan, hocanın hakkında en çok konuşma yaptığı kişinin de Âkif olduğunu söyledi. Çok sayıda doktora öğrencisi bulunan Faruk Kadri Timurtaş danışmanlığında tez hazırlayan öğrencilerin listesini de veren Mustafa Özkan, bir fotoğrafta masasında çalışırken gördüğümüz Faruk Hoca'nın odasının şu anda kendisinin kullandığı oda olduğunu ve bu odanın düzenini değiştirmemeye çalıştığını, eski halini mümkün olduğunca koruduğunu anlattı.

Prof. Dr. Kemal Yavuz, "Bir Hoca Olarak Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş" adlı konuşmasında kendisine büyük emeği geçen hocası Faruk Kadri Timurtaş'ın bütün öğrencileri için nasıl özveriyle çalışan bir hoca olduğunu anlattı. Kendisinin 1967'de İ. Ü. Edebiyat Fakültesi'ne gece bölümü öğrencisi olarak kayıt olduğunu, o yıllarda henüz yeni açılmış olan bu bölümün ne olacağı, nasıl işleyeceği belli olmadığı halde, Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş ve diğer bölüm hocalarının hiçbir karşılık beklemeksin kendilerini yetiştirdiklerini ve gündüzlü öğrencilerden ayırmadıklarını kaydetti. Kemal Yavuz, kendisiyle birebir ilgilenen Prof. Dr. Timurtaş'ın kitaplarını daktilo ettiği ilk öğrencilik yıllarında, öğrencilerinin fikirlerine çok değer veren hocasının, eserlerine koyacağı metinlerin seçiminde onun fikrine başvurduğunu ve zevkleri uyumlu olduğu için hocasının kendisine güvendiğini anlattı. Kemal Yavuz, daha sonra aldığı görevlerde hocasından öğrendiklerinin ona çok yardımcı olduğunu; Atatürk Üniversitesi'ne asistan olarak atandığı yıllarda, oradaki hocalarının, "Faruk seni çok iyi yetiştirmiş." dediklerini ifade etti. Konuşması esnasında çok duygulanan Kemal Yavuz, gözleri dolarak hocası Faruk Kadri Timurtaş'a ait çeşitli bilgiler verdi.

Bir sonraki konuşmacı Doç. Dr. Mehdi Ergüzel, "Yaşayan Türkçemiz ve Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş" adını verdiği konuşmasında, Prof. Dr. Timurtaş'ın dilimiz konusundaki hassasiyetine ve uydurma sözcüklere karşı tutumuna değindi. Prof. Dr. Mustafa Demirel, Yard. Doç. Dr. Ata Çatıkkaş, Dr. Yaşar Akdoğan, Dr. Şahmeran Baltacıoğlu, Müslüm Ülgen'in konuşmaları "Talebelerinin Gözüyle Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş" başlığı altında toplanmıştı. Konuşmacıların her biri, Faruk Kadri Timurtaş hakkında değerli bilgilerini ve unutulmaz anılarını dinleyicilerle paylaştılar. Bir yandan yazılarını yazarken bir yandan da öğrencileriyle ilgilenen Faruk Kadri Bey'in, en karışık ortamda bile müsveddesiz olarak yazdığı kültür sanat yazılarını çeşitli dergi ve gazetelerde

yayınladığını anlattılar. Faruk Kadri Timurtaş, bilim adamı kimliğinin yanında entelektüel kimliğiyle dikkat çekerken, alçakgönüllü bir hoca olmasıyla da hatırlandı. Öğrencilerine çok değer veren ve onlardan "çocuklarım" diye bahseden Timurtaş'ın öğrencileri, hocalarını rahmetle andılar. Ayrıca, Şahmeran Baltacıoğlu'nun bölüm hocalarını anlattığı güne özel yazılmış lirik şiiri, herkesi gülümsetmesi ve büyük alkış toplaması ile dikkat çekiciydi.

Öğleden sonraki (ikinci) oturumun ilk konuşmacısı TDK Başkanı Prof. Dr. Şükrü Haluk Akalın "Dilde Yenileşme Hareketleri ve Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş" başlıklı bir konuşma yaptı. Şükrü Haluk Akalın, Türkiye Cumhuriyeti'ndeki bütün dil hareketlerini kısaca özetlediği sunumunda Prof. Dr. Timurtaş'ın Türk dilinin yenileşme hareketleri içinde aldığı mühim rolü anlattı.

Prof. Dr. Kâzım Yetiş, "Edebiyat Meseleleri İçinde Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş" adlı konuşmasında Faruk Kadri Hoca'nın edebiyat problemlerine bakış açısındaki derinliği anlatırken; "Bir Deneme Yazarı Olarak Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş" adlı konuşmasıyla Prof. Dr. Abdullah Uçman, "…Hoca, aynı zamanda kendi köşesinde, fazla gürültü çıkarmadan, belli bir dünya görüşü çevresinde, 70'li yıllardan itibaren Tercüman ve Son Havadis gazeteleri başta olmak üzere, hemen her hafta, aksatmadan dil, kültür, sanat ve edebiyatla ilgili deneme mahiyetinde birçok yazı kaleme almış bir usta kalemdir." sözlerinden sonra, Prof. Dr. Timurtaş'ı değerli bir deneme yazarı olarak ele aldı.

Prof. Dr. Muhammet Yelten, "Bir Bilim Adamı Olarak Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş" adını verdiği konuşmasında, hocanın bilimsel ölçütler ve modern yöntemlerle çalışan, yeniliğe açık, ileri görüşlü bir bilim insanı olduğunu anlattı. "Bir Şair Olarak Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş" başlıklı konuşmasıyla söz alan Prof. Dr. Mehmet Fatih Andı ise bulunduğu dönemin önemli edebiyat dergilerinde yazı ve şiirleri yayınlanan Faruk Kadri Timurtaş'ın hafife alınmayacak bir şair olduğunun altını çizdi ve hocanın eserlerinden örnekler okuyarak O'nun yazma serüveninde hangi şairlerden etkilenmiş olduğu üzerine çıkarımlarda bulundu. Rubai ve gazelleri bulunan Timurtaş'ın Cahit Sıtkı Tarancı'dan fazlaca etkilendiğini, birkaç şiirindeyse I. Yeni etkisine rastlandığını belirten Fatih Andı, Faruk Kadri Hoca'nın ilgi çekici eserlerinden de örnekler sundu.

Toplantı sonunda Prof. Dr. Kemal Eraslan bir genel değerlendirmede bulunurken, ders aldığı hocalar ve kendisiyle birlikte yetişen meslektaşlarından bir bir söz ederek bu fakültede bu bölümde bulunmanın kendisine verdiği mutluluğu dile getirdi.

Toplantıya katılanlara, 2000 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları arasından çıkan ve Prof. Dr. Mustafa Özkan tarafından hazırlanan "Faruk Kadri Timurtaş: Hayatı- Eserleri-Eserlerinden Seçmeler" adlı kitap armağan edildi. Bu eserden aldığımız bazı bölümleri aşağıda sizlerle paylaşıyoruz. Faruk Kadri Timurtaş gibi değerli ilim ve kültür insanlarının her zaman hatırlanması dileğiyle…

****

AİLESİ

Faruk Kadri Timurtaş, 26 Şubat 1925'te Gaziantep'in Kilis ilçesinde (bu gün ildir) doğdu.

Babası Kara Timurtaş Paşa torunlarından Kadri Bey, annesi ise Münevver Hanım'dır. İrfan sahibi bir şahsiyet olan babası Kadri Bey, çevresinde çok sevilen ve hürmet edilen bir zattı. Bir müddet Gaziantep'te sorgu hâkimliği görevinde bulunmuş, daha sonra da Kilis'te avukatlık yapmıştır. Annesi Münevver Hanım ise ev kadınıdır. Timurtaş, üç kardeşin ortancası olarak dünyaya geldi. Kendinden beş yaş büyük olan ağabeyi Haluk Timurtaş, 1954–1960 yılları arasında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Balıkesir milletvekili olarak bulunmuş ve Merkez Bankası Yönetim Kurulu üyeliğinden emekli olmuştur. 1987 yılında vefat etmiştir. Kendinden beş yaş küçük olan kız kardeşi Mübeccel Hanım (Yavaşça) ise eşinin görevi dolayısıyla halen Amerika'da bulunmaktadır.

ÖĞRENİMİ

İlkokulu Kilis'te Kemaliye İlkokulunda, ortaokulu ise Kilis Ortaokulunda okudu. 1939 yılında, yatılı olarak İstanbul Kabataş Erkek Lisesi'ne girdi ve 1942 yılında liseden "pekiyi" derece ile mezun oldu. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne kaydoldu. Haziran 1946'da Eski Türk Edebiyatı Tarihi Kürsüsünden "XVII. Asır Şairlerinden Edirneli Güftî ve Teşrîfat-üş-Şuarâ'sı" adlı mezuniyet tezini hazırlayarak "pekiyi" derece ile fakülteden mezun oldu.
Fakülteden mezun olduğu yılın Ekim ayında doktora öğrencisi olarak yeniden fakülteye kaydolan Timurtaş, Prof. Dr. İsmail Hikmet Ertaylan'ın nezaretinde doktora çalışmalarına başladı. Bu çalışmaları sırasında Prof. Dr. Ali Nihat Tarlan'dan da büyük destek ve yardım gördü. Eski Türk edebiyatı sahasında yürüttüğü çalışmalarını 1950 yılında tamamladı ve "Şeyhî'nin Husrev ü Şîrin'i" adını taşıyan doktora tezi "pek iyi" derece ile kabul edilerek "edebiyat doktoru" unvanını aldı.

GÖREVLERİ

Doktora tezini verir vermez, 28 Aralık 1950'de Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Filolojisi Kürsüsü'nde (bu günkü adı Yeni Türk Dili Ana Bilim Dalı), Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu'nun yanında asistan olarak üniversiteye intisap etti. Mayıs 1954-Ekim 1956 yılları arasında, yabancı dilini geliştirmek, bilgi ve görgüsünü arttırmak üzere fakülte tarafından Fransa'ya gönderildi. Paris'te bulunduğu süre içerisinde Timurtaş, Alliance Française'da Fransızca derslerine katıldı. Sorbonne Üniversitesi'nde genel dilbilim, karşılaştırmalı edebiyat, Fransız dili ve edebiyat derslerine devam ettiği gibi, Şark Dilleri Okulu'nda da Türk dili derslerini takip etti. Ayrıca Paris Üniversitesi (Universite de Paris) Fonetik Enstitüsü'nden (Insitut de Phonetique) "Fransızca telaffuz üzerinde pratik çalışmalar sertifikası" (Certificat d'etrdes pratiques de prononciation française) aldı. Bu arada Bibliotheque Nationale'deki Türkçe yazmalar üzerinde de incelemelerde bulundu. Yurda döndükten sonra Haziran 1957-Ekim 1958 tarihleri arasında Sarıkamış'ta (Kars) yedek subay olarak askerlik hizmetini yerine getirerek yeniden fakülteye döndü. Bu arada bir yandan da doçentlik çalışmalarına devam eden Timurtaş, "Şeyhî ve Çağdaşlarının Eserleri Üzerinde Gramer Araştırmaları" adlı çalışmasıyla doçentlik imtihanını vererek 1959 yılında doçent oldu.

9 Mart 1960'ta Birsen Yassıkaya ile evlendi. Düğünleri Profesörler Evi'nde yapıldı. Nikâh şahitliklerini Prof. Dr. Mükrimin Halil Yınanç ile Prof. Dr. Reşit Rahmeti Arat yaptılar. Bu dönemden sonra Faruk Kadri Timurtaş, bir yandan fakültede Osmanlı Türkçesi, Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesi derslerini okuturken, bir yandan da çeşitli ilim ve sanat dergilerinde, gazetelerde özellikle dil ve edebiyat konularında yazdığı yazılarla yoğun bir çalışma devresine girdi. Şubat 1965'te Londra Üniversitesi Şark Dilleri Okulu'nun davetlisi olarak İngiltere'ye gitti. 20 Şubat–15 Mart 1965 tarihleri arasında Londra'da kalan Timurtaş, burada Türk diliyle ilgili bir dizi konferans verdi. 1 Şubat–1

Ağustos 1966 tarihleri arasında ikinci bir lisan öğrenmesi için, üniversite tarafından yeniden İngiltere'ye gönderildi. Bu seyahate eşiyle birlikte çıkan Timurtaş, Londra da üç ay lisan kurslarına katıldı. Diğer üç ay da Münih, Frankfurt, Amsterdam, Paris, Viyana, Roma, Venedik gibi merkezlerde bazı incelemelerde bulundu. Bu arada profesörlük için de çalışmalarını tamamlamış ve "Osmanlıca Grameri" adlı takdim tezi ve 200'e yakın inceleme, araştırma ve değişik konularda yazdığı makaleyle birlikte profesörlük müracaatında bulunmuştu. Edebiyat Fakültesi Profesörler Kurulu'nca teşkil edilen Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu, Prof. Dr. Sadettin Buluç, Prof. Dr. Ali Nihat Tarlan, Prof. Dr. Mehmet Kaplan ve Prof. Dr. Abdülkadir Karahan'dan oluşan jüri, adayın müracaatını değerlendirerek Timurtaş'ın profesörlüğe yükseltilmesini oy birliği ile Fakülte Kurulu'na teklif etti. Teklifi uygun bulan kurul, 17 Nisan 1967 tarihinde Timurtaş'ı profesörlüğe yükseltti.

Profesör olduktan sonra daha yoğun bir çalışma temposu içinde bulunan Timurtaş, bir yandan fakültedeki derslerine devam ederken, bir taraftan da İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü'nde (bu gün İletişim Fakültesi), Yüksek Öğretmen Okulu'nda, Türk Musikisi Devlet Konservatuarı'nda görev alarak buralarda dil ve edebiyat dersleri okuttu. Bu arada hem okuttuğu Eski Anadolu Türkçesi, Osmanlı Türkçesi, Türkiye Türkçesi gibi dersler için kitaplar hazırlamakta hem de çeşitli ilim ve sanat dergilerine, gazetelere özellikle dil ve edebiyat konularında makaleler yazarak bilgi, görüş ve düşüncelerini geniş okuyucu kitlesine aktarmaktaydı. Ayrıca yetenekli öğrencileri teşvik ve himaye ederek onların yetişmelerine de gayret gösterdi. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde kürsüsünde en çok doktora öğrencisi çalıştıran öğretim üyesiydi. Yetiştirmiş olduğu öğrencileri bu gün çeşitli üniversite ve kuruluşlarda görev yapmaktadır. 1976 yılında Kıbrıs'ta ve Yugoslavya'da Türk dili ve edebiyatı konularında konuşmalar yapıp, çeşitli konferanslar verdi. 1977'de Bulgaristan ve Romanya'da, 1979'da Münih, Paris ve Londra'da meslekî araştırma ve incelemelerde bulundu.

ÖLÜMÜ

Bu yoğun çalışma temposu, ancak 25 Ocak 1982 gününe kadar devam edebildi. Esasen son zamanlarda kalbinden rahatsızlanmış ve doktora gitmişti. Kendisine önerilenleri yerine getirmeye çalışıyor ve ilâçlarını düzenli olarak alıyordu. Ne var ki 25 Ocak 1982 günü kısmî bir felç geçirdi. (…) 4 Temmuz Pazar günü Fatih Cami minarelerinden sabah ezanı okunurken saat 4.00'e doğru ruhunu teslim etti. Temmuz 1982 günü Fatih Cami'nde öğleyin kılınan cenaze namazından sonra, Edirnekapı Sakızağacı Şehitliği'nde toprağa verildi. Cenazesine parlamenterler, ilim adamları, talebeleri, sevenleri ve dostlarından oluşan büyük bir kalabalık iştirak etti. Vefatına Prof. Dr. Mehmet Çavuşoğlu tarafından tarih düşürüldü.

KİŞİLİĞİ-KARAKTERİ

Faruk Kadri Timurtaş'ın en hâkim nitelikleri, kibar ve nazik, ülkü sahibi, vatansever, sakin, efendi bir kişiliğe sahip olmasıydı. Genellikle az konuşurdu. Ancak dostları ve sevdikleriyle beraber olmaktan büyük bir mutluluk duyar, keyfi yerinde olduğu zaman ruh dünyasını aksettiren şiirler söylemekten hoşlanırdı. Her bakımdan cömert bir insandı; etrafındakilere ikramda bulunmaktan büyük bir zevk alırdı. Herkese karşı saygılı ve ilim sahibi bir insandı. Öğrencilerine bile selâm verirken saygıyla davranır, şapkasını çıkararak selâmlardı. Talebesi, asistanı olarak uzun müddet çok yakınında bulundum, hiç bir zaman bir kızgınlık emaresi gösterdiğini hatırlamıyorum. Kızsa bile öfkesini ve kızgınlığını pek dışa vurmazdı.

Sessiz ve efendi mizacının altında mücadeleci bir ruha sahipti. Bununla birlikte bir kavga adamı değil, dostluk ve sevgi adamıydı. İslâmiyet'e ve millî değerlere son derece bağlı biriydi. İçindeki ruh güzelliği çehresine de yansımıştı. Kimseyi düşman bilmez, kimsenin aleyhinde konuşmaz, kırıcı ve kötü söz söylemez, çirkin ifade kullanmazdı. İffet sahibiydi. Bu iffet ve safiyetin temelinde Peygamber sevgisi vardı. Bu sevgiyi hiçbir zaman kaybetmedi. Bunun en güzel tezahürü yazdığı na't-ı şerif'idir.

Ağır başlılığı, olgunluğu ile tam bir ilim adamı idi. Mesleğini aşk derecesinde severdi. Bu sevgi onu günlük siyasî konulara girmekten, kariyerini politikaya alet etmekten korumuştur. Bir defasında ona Millî Eğitim Bakanlığı müsteşarlığını tek lif etmişlerdi, fakat o "Bizim işimiz siyaset değil, ilim yapmaktır." diyerek kabul etmemişti.

Millî ve manevî değerlerimiz üzerinde çalışmayı ve millî meseleleri herkese anlatmayı kendine ülkü edinmişti. Bu konuda hiç bir fedakârlıktan da kaçınmamıştır. Bütün ömrü boyunca düşünce ve inançlarından bir an bile uzaklaşmaksızın, onların uğruna şerefli bir mücadele vererek yaşadı ve öylece hayata veda etti.

YETİŞMESİ

Dindar ve görgülü bir ailenin çocuğu olan Faruk Timurtaş'ın yetişmesinde, irfan sahibi bir kişi olan babası Kadri Bey'in büyük tesiri olmuştur. İlk feyzi ailesinden alan Timurtaş, daha orta okul sıralarında iken memleketinde bazı din âlimlerinin derslerine devam etmiş ve sohbetlerine katılmıştır. Kilis'te Şeyh Vâkıf Efendi'den (Mehmet Vâkıf Tazebay) Farsça okumuş, Son Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nda Halep mebusu olarak bulunan Hoca Hacı Mustafa Efendi'den de din ve tasavvuf dersleri almıştır. (…) Timurtaş'ın yetişmesinde ve edebiyata yönelmesinde Kabataş gibi o dönemin önde gelen bir eğitim kurumunda okumasının da büyük etkisi olmuştur. Nitekim kendisi de Kabataş Erkek Lisesi ile alakalı yazdığı bir yazısında bu hususu dile getirmektedir:

"(…) Kabataş o zaman memleketin en ileri gelen öğretim üyelerini sinesinde toplamıştı. Gerek edebiyat, gerek fen dersleri hocaları son derece seçkin kimselerdi. Bunlar bütün memleket çapında üstün değerlerdi. Tarihi Samim Nafiz Tansu ve Aziz Taner, coğrafyayı Saffet Geylangil, edebiyatı Abdülbaki Fevzi Ulubay ve Hıfzı Tevfik Gönensay, matematiği Kemal Gürsan (Sallabaş), fiziği Ecvet Gürses, kimyayı Kamil Bey, biyolojiyi Hadi Öget, felsefeyi Hatemi Senih Sarp, Fransızcıyı Edip Ayel'den okumuştuk. Faruk Nafiz Çamlıbel, Nihad Sâmi Banarlı, Zeki Ömer Defne, Niyazi Tevfik, Galip Vardar da lisemizde öğretmen idiler. Biz memleket sevgisini ve milliyetçilik şuurunu büyük ölçüde hocalarımızdan aldık. Rahmetli Saffet Geylangil'in Türkiye'den bahsederken gözyaşlarını tutamayışını ve heyecanlı ifadesini hâlâ unutamıyorum.(…) Edebiyat hocalarımızın tanınmış şair, edip oluşları, bizdeki edebiyat sevgi ve merakını büsbütün arttırdı. Dil ve edebiyat sahasını meslek olarak seçişimde bunun büyük payı olduğunu sanıyorum. (…)" ("Kabataş Erkek Lisesi", Son Havadis, 15 Haziran 1968).

HOCALIĞI

Faruk Timurtaş yalnız bir ilim, fikir ve dava adamı değil, aynı zamanda büyük bir hocaydı. Bulunduğu kürsünün, çalıştığı sahanın daha güçlü ve geniş kadro ile temsil edilmesini isteyen, bunun için kabiliyetli ve hevesli gençlerin elinden tutan, onların yükselmesi ve ilerlemesi için elinden gelen gayreti esirgemeyen büyük bir hocaydı. Kendi zamanında Türkoloji alanında çalışıp da ondan yardım ve iyilik görmeyen kimse yoktur. Etrafındakilere ve öğrencilerine her zaman faydalı olmuş, hizmet etmiş, onları daima korumuştur. Derece derece herkese yardımı dokunmuştur. Hepimizin elinden tutmuş, hem maddî hem manevî bizleri desteklemiştir. Hiç bir zaman etrafındakileri kıskanmazdı;

onların gelişmeleri için ne lâzımsa yapardı. Bazılarının yaptığı gibi, kendinden sonra gelenleri kıskanan, eser verenleri çekemeyen bir hoca değil, çalışmak isteyenleri teşvik eden, onların başarılarından mutluluk duyan bir hocaydı. Bu bakımdan etrafında bir sevgi hâlesi oluşturmuştu. Hiç kimseyi incitmez ve reddetmezdi. Herkese şefkat ve merhametle davranır, sevgi ve iyilikle yaklaşırdı. Hanımının dediği gibi "evi ve gönlü herkese açıktı." öğrencileriyle olan münasebetlerini, onlar fakülteden mezun olduktan sonra da devam ettirdi. Fakültedeki odası hiç bir vakit boş kalmazdı. "Onlar benim evlâtlarım" dediği öğrencilerini ve dostlarını etrafında görmeyi arzular, onlarla sohbet etmekten, onların dertlerine çare bulmaya çalışmaktan memnunluk duyardı. Büyükle büyük, küçükle küçük olmasını bilirdi. Nazikti, efendiydi; bir dostluk ve sevgi adamıydı. Selâm verirken talebesine dahi şapkasını çıkaracak kadar engin gönüllü ve vefakâr bir insandı.

SOSYAL FALİYETLERİ

Faruk Timurtaş, sürekli çalışan, fevkalâde üstün gayretli bir insandı. Okuyup yazmadığı gün yoktu. Üniversiteden mezun olduğu yıl Tasvir gazetesinde yayımladığı "Mehmet Âkif'in İçtimaî Fikirleri" adlı yazısı ile başlayan yazı hayatını ömrünün sonuna kadar aralıksız devam ettirdi. Çeşitli gazete ve dergilerde dil, edebiyat, millî kültür ve ülke meseleleri üzerine yazılar yazdı. Özellikle eski kültürümüzün genç nesillere tanıtılması ve aktarılması yolunda yıllarca durup dinlenmeden çalıştı. Bu yolda çok faal bir sosyal hayatı vardı. Daha 1948-1949'da Türk Kültür Ocağı başkanlığı, Türkiye Muallimler Birliği başkanlığı, Kilis Kültür ve Dayanışma Derneği başkanlığını yaptı. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü'nün kurucu üyeleri arasında yer aldı. Türkiyat Enstitüsü müdür yardımcılığı görevinde bulundu. Ayrıca Kültür Bakanlığı'nın çeşitli yayın kollarında görev aldı. Özellikle "1000 Temel Eser" serisinin yayın yönetmeliğinin hazırlanmasında ve bu seriye girecek eserlerin tespitinde büyük emeği geçti.

Türk Dil Kurumu'nun da üyesi idi. Ancak dili sadeleştirmenin sınırı ve uydurmacılık hakkında, Kurum'un o günkü yöneticileri ile ayın görüşü paylaşmadığı ve başka bazı sebeplerden dolayı Kurum'dan çıkarıldı. Timurtaş bu çıkarılma hadisesinin iç yüzünü bir yazı ile kamuoyuna duyurmuştur (bk. "Dil Kurumu'ndan Niçin Çıkarıldım", Son Havadis, 26 Mayıs 1969) . Esasen Timurtaş, o yıllarda Muallimler Birliği başkanı olarak İstanbul'da "İkinci Dil Kongresi" adıyla bir dil kongresi tertiplemişti. Bu kongre o zaman geniş akisler uyandırmış ve zamanın basınında uzun süre tartışılmıştır.

Kısaca belirtmek gerekirse o, millî kültür varlığımızın korunması, gözetilmesi hususunda yıllarca durmadan çalıştı, eser verdi. Biz konuda en çok eser veren bir öğretim üyesidir. Bu güne kadar 1000'den fazla araştırma, inceleme ve makalesi neşredilmiştir. Çağrıldığı her toplantıya katılıp aydınlatıcı değerlendirmeler yaparak, ülke meseleleri ile ilgili çözüm yolları gösterdi.

ESERLERİ

Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş çok cepheli ender şahsiyetlerdendi. İlim ve fikir alanında geniş ufuklu, çok çalışkan bir ilim adamı ve verimli bir yazardı. Yetiştiği çevrenin şartlarını ve imkânlarını çok iyi değerlendirmiş ve hayatını dopdolu geçirmiştir. Hiçbir vakit boş şeylerle uğraşıp zamanını lüzumsuz yere harcamamıştır. Yazdığı kitap, inceleme ve makalelerinin listesine bakılınca, bu hükmün doğruluğu bir kez daha anlaşılacaktır. Onun ilmî eserleri, araştırma yazıları dışında, fikri, edebi nitelikte yüzlerce makale, tenkit ve inceleme yazısı vardır. Bunlar ciltler dolduracak hacimde olup, hepsi de değerinden hiçbir şey kaybetmeyen, isabetli görüşler ihtiva eden, nesillere ışık tutan değerli yazılardır. Bunlar arasında dil ve edebiyatla ilgili olanlar mühim bir yer tutmaktadır. (…) Yazıları,

Türkiyat Mecmuası, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten, Şarkiyat Mecmuası, Türk Kültürü, Türk Kültürü Araştırmaları, Türk Dili, Kubbealtı Akademi Mecmuası, Yahya Kemal Enstitüsü Mecmuası, Türk Yurdu, Bilgi, Çağrı, İstanbul, Hisar, Türk Edebiyatı, Büyük Türkiye, Hayat Tarih Dergisi, Pınar, Ülkü Pınarı, Orkun, Altın Işık, Toprak, Yol, Genç Öğretmen, Milli Birlik, Milli Gençlik, Tanrıdağ, Türk Kadını, Belgelerle Türk Tarihi gibi ilmi ve kültür ağırlıklı dergiler ile Tasvir, Yeni İstanbul, Yeni Sabah, Sabah, Dünya, Ortadoğu, Son Havadis ve Tercüman gibi gazetelerde yayınlanmıştır.

(…)

Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş'ın 27 kitabı, 43 tebliğ, araştırma ve inceleme yazısı bulunmaktadır. Çok çeşitli yazılarından Mustafa Özkan'ın tespit ettiklerinin 231'i dil üzerine, 264'ü edebiyat üzerine, 141'i eğitim üzerine, 134'ü kültür üzerine ve 110'u genel konular üzerinedir.

****

Vefatının 25. yılında bulunduğumuz Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş'ın fikri önemini hala koruyan değerli bir yazısını sizlerle paylaşıyor, Hocamız'a rahmet diliyoruz.

ESKİ KÜLTÜRÜ BİLMEK ZARURETİ

Prof. Dr. Faruk Kadri Timurtaş

Yeni nesillerimiz eski kültürümüzün değerlerini, geçmişin büyük şair ve yazarlarını iyice tanımıyorlar; onların eserlerini anlamıyorlar. Hâlbuki bunların bugünkü nesillerce mutlaka anlaşılması gerekir. Kökü ve geleceği olmayan bir sanat, edebiyat, fikir ve ilim hareketi olabilir mi?

Eski ediplerimiz, şairlerimiz dilin değişmesi yüzünden bugün okunamıyor. Eski edebi dil olan Osmanlıca'nın bırakılması, dilimizin sadeleştirilmesi zarurîydi. Bu yola gidildi, dilimiz sadeleştirildi, yeni bir yazı meydana getirildi. Yalnız bu durum, eskinin büyüklerini tanımamıza bir engel teşkil etmemelidir. Başka memleketlerde de bizimki kadar çetin olmamakla beraber, aynı meseleler ortaya çıkmış, fakat geciktirilmeden halledilmiştir.

Eski şair ve yazarlarımızı oldukça rahat anlamak, öyle sanıldığı kadar güç bir iş değildir. Birkaç bin kelime ile kırk elli gramer kaidesi öğrenmeğe bağlıdır. Bu kadarcık bir gayret ve zahmet ise, sadece bir şairimizi tanımak için bile sarf edilebilir. Gençlerimiz bu gayreti göstermelidirler. Bunu yaptıkları takdirde önlerinde açılacak ufuk, sanıldığından daha geniş olacaktır.

Maziye, tarihe dayanmayan bir istikbal olamaz. Türk edebiyatının geleceği de geçmiş büyük sanatkârların iyi tanınmasına ve bilinmesine bağlıdır. Yeni büyük eserler meydana

getirmek, ancak eski kaynaklardan faydalanmakla mümkün olur. Eski sanatkârların ne yaptığını, ne dediğini, dili nasıl kullandığını bilmeden bir edebiyatçının iyi bir eser meydana getirmesi hemen hemen imkânsızdır.

Eski Türk edebiyatı, çeşitli kollariyle, son derece zengindir. Gerek Divan şiiri, gerek halk şiiri büyük sanatkârlar yetiştirmiştir. Bunları tanımadan, anlamadan mükemmel eserler yazmak düşünülebilir mi? Fuzuli'yi, Bâki'yi, Nedim, Nef'i, Nâili ve Şeyh Gâlib'i, Yunus Emre'yi, Karacaoğlan'ı okumamış bir Türk şairi nasıl güzel şiirler meydana getirebilir? Dede Korkut'u, Sinan Paşa'nın "Tazarruât"ını, Naimâ Tarihi'ni, Cevdet Paşa'nın "Kısas-ul-Enbiyâ"sını Namık Kemal, Süleyman Nazif ve Halit Ziya'yı tanımamış bir yazar, nasıl mükemmel bir edebi eser verebilir?

Başka memleketlerde de durum aynıdır. Bir Fransız gencinin Molyer, Korney, Rasin, Hügo, Balzak, Lamartin, Müse, Ruso gibi büyük şahsiyetleri bilmemesi okumaması düşünülebilir mi? Hafız'ı, Sadi'yi, Nizami'yi, Firdevsi'yi, Enveri'yi bilmeyen bir İranlı genç edebiyatçı; Göte'yi, Şiller'i okumamış bir genç Alman genci, Şekspir'i tanımayan bir İngiliz genç yazarı, elbette mevcut değildir. Bütün milletlerin genç nesilleri ve genç yazarları, kendilerinin geçmişteki büyük edebiyatçılarını çok iyi bilmekte, okuyup anlamaktadırlar. Bizim de bu şekilde hareket etmemiz lazımdır.

Büyük edebi eserler, iyi bir terkibin mahsulüdürler. Bizde son yıllarda büyük eserlerin fazla meydana gelmeyişi, büyük bir terkibi yapabilecek edebiyatçıların az oluşundandır. Mükemmel eserler meydana getirmek için, hem divan ve halk edebiyatlarıyla son asır edebiyatımızı, hem de Batı edebiyatlarını iyice bilmek gerekmektedir. Bunun için de eski yazı dilimizi ve batı dillerinden hiç olmazsa birini iyice öğrenmek icap eder. Kuvvetli bir edebi eser meydana getirmek için kabiliyetin yanında geniş bir edebi kültüre ve terkip yapabilme meziyetine ihtiyaç vardır. Bu vasıflara sahip kimseler arasından ancak büyük sanatkârlar çıkabilir. Bunun en güzel örneği Yahya Kemal'dir.

Başka memleketlerde eski edebiyatçıların okunup anlaşılması o kadar güç değildir. Çünkü yazı dili pek fazla değişikliğe uğramamıştır. Bir Molyer'in, bir Şekspir'in dili bugünün Fransızcası ve İngilizcesi olmamakla beraber, arada büyük fark yoktur. Bizim eski yazı dilimiz olan Osmanlıca ise, bugünkü yazı dilimizden bir hayli farklıdır. Üstelik yazı da değişmiştir. Bu sebeple yeni nesillerin, eski yazarları okuyup anlaması güçleşmiştir. Fakat, bu güçlüğün ortadan kaldırılması, eski edebiyat büyüklerimizin yeni nesillere mutlaka tanıtılması gerekmektedir. Çünkü bu, bir milli kültür meselesidir.

Geçmişin büyük edebiyatçılarının yeni nesillere tanıtılması için, bunları eserlerinin bugünkü dille yayınlanması icap eder. Bu hususta bugüne kadar fazla bir şey yapılamamıştır. Yeni dille neşredilen eserlerin sayısı pek azdır. 1951 yılında Maarif Bakanlığı Türk klasiklerini neşir için "Türk Kültür Eserleri Komisyonu" kurmuş ise de, şimdiye kadar ancak birkaç eser çıkarılabilmiştir. Bazı hususi teşebbüsler de ilgisizlik yüzünden başarıya ulaşamamıştır. Bu meseleyi yeniden ele alıp çalışmak gerekir. Yayın sahasında faaliyet gösteren bankalarımız ve müesseselerimiz de bu işle ilgilenmelidirler.

Geçmiş devirlerin büyük edebiyatçı ve fikir adamlarını bugünün nesillerine öğretmek için lise edebiyat derslerinde eski dilin öğretilmesi meselesine geniş ölçüde yer vermek icap eder. Liseler için yazılacak dilbilgisi kitaplarında eski dilin kaidelerini ana çizgileriyle toplu olarak vermek çok faydalı olacaktır. Lise edebiyat kollarında eski dili öğretmek de düşünülebilir. Liselere Klasik Batı şubeleri yanında Klasik Doğu şubelerinin de konması ve eski harf öğretilmesi yıllarca önce teklif edilmiştir. Mecburi tahsilin sekiz yıla çıkarılmasının ve liselerin on iki yıl olmasının düşünüldüğü, müfredat programlarına yeni veche verilmesi istendiği şu günlerde, bu mesele üzerinde de durulması yerinde olacaktır. Hiç olmazsa eğitim enstitülerinin edebiyat bölümüne böyle bir ders konmalıdır.

Eskiyi iyi tanımak ve bilmek insana güç verir. Yeni hamleler de ancak böyle yapılabilir. Uzun atlarken, önce arkaya gidip hız alındığı unutulmamalıdır. Geçmişi bilmek yalnız edebiyatçılar için gerekli değildir. Politikacı da, devlet adamı da, fikir adamı da tarihi iyi bilmeye mecburdur. Geçmişin tecrübelerinden faydalanmadan, bunlardan ibret almadan doğru ve iyi şeyler yapılamaz. Büyük istikballer büyük geçmişlere dayanır. Bu sebeple tarihe, maziye ve eski kültüre saygı duymak, onu iyi bilip tanımak mecburiyetindeyiz. Büyük şair Yahya Kemal, "Kökü mâzide olan âtiyiz." mısraı ile bu gerçeği en güzel bir şekilde ifade etmiştir. (Bilgi, c.21, s. 249, 1968, sy. 13–14)

FARUK KADRİ TİMURTAŞ'IN ÜÇ ŞİİRİ

SENSİZ KÜTÜPHANE SAATLERİ

Faruk Kadri Timurtaş

Bir şey sürükler beni oraya,
Bir şey, anlayamadığım.
Bilirim, yoksun, gelmeyeceksin;
Yine de alamam gitmekten kendimi.
Seni beklemekle geçer saatler,
Seni arar gözlerim, düşüncem hep sen;
Heyecanlanırım bir ayak sesi duysam dışarıda,
Senin gelişine benzer.
Sarardığımı hissederim, yüreğim çarpar,
Ha geldin, ha geliyorsun diye,
Bir konuşma işitsem hafif, fısıltılı.
Bakar ürperirim,
Seni andıran biri girse kapıdan.
Neye yarar her şey her şey boşuna,
Bütün ümitler boş!..
Bilirim gelmeyeceksin, yoksun;
Bilirim ıztıraptır nasibim,
Gelsen de gelmesen de…
Fakat yine kendimi alama gitmekten!...

(Haziran 1947)

BİR MEVSİM GİBİ GEL

Faruk Kadri Timurtaş

Sularda yüzünden binbir akis var,
Uyuyor rüyalar içinde derin.
Bir beyaz çiçektir şimdi ellerin…
Kahkahanla dolu ipek rüzgârlar.

Hâlâ yürüyüşün, hâlâ o bakış…
İşte duyuluyor dört yanda sesin.
Göksu'nun gönlünden çıkmış değilsin.
İstiyor ağaçlar seni, el açmış.

Zamanın yemyeşil kapısından gir,
Bir mevsim gibi gel çimenlere in.
Gözlerinden uçan siyah güvercin,
Senin gelişini beklemektedir…

(20 Eylül 1949)

GAZEL

Faruk Kadri Timurtaş

Aziz Hocam Dr. Ali Nihat Tarlan'a…

Vazgeçmek olmuyor bu muhabbet belâ imiş
Bezm-i elest'ten beri dil mübtelâ imiş

Mecnûna döndü gördüğün an ol mehi gönül
Düşmek kemend-i zülfüne hoş mâcerâ imiş

Hûşum götürdü rengile ol çeşm-i nîmmest
Gâhî yeşil görünmede gâhî elâ imiş

Varmaz mı hâk-i pâyine dek cûy-ı ârzû
Çün gördü serv kaddini nâzâşinâ imiş

Bir şekkerîn tebessüm için oldu kâm telh
Ol şûhu kanden anlayalım bîvefâ imiş

Ömrün geçerse cevrile Fârûk gam değil
Her gün bu ıztırâbile ölmek bekâ imiş

(30 Mayıs 1948)

*Faruk Kadri Timurtaş'ın 23 yaşında yazdığı ilk gençlik tecrübelerinden olan bu şiirler, Prof. Dr. Mustafa Özkan'ın **"Faruk Kadri Timurtaş: Hayatı- Eserleri- Eserlerinden Seçmeler"** adlı eserinden alınmıştır.

(Ankara: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 3417, 2000)

Eklenme Tarihi: 25.06.2007 Ekleyen: yonetici
http://www.sanatalemi.net/Sayfala.asp?nereye=yazioku&ID=3704